SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

22.2.2017

Eduskunnan lakivaliokunnalle
LaV@eduskunta.fi

U 2/2017 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (jäädyttämis- ja konfiskaatiopäätösten vastavuoroinen tunnustaminen)

Suomen Asianajajaliitolta (jäljempänä "Asianajajaliitto") on pyydetty lausuntoa lakivaliokunnalle otsikon asiassa. Asianajajaliitto on nimennyt minut asiantuntijaksi asiassa ja tulen kuultavaksi valiokuntakäsittelyyn. Lausun kirjallisesti asiassa seuraavaa.

Asianajajaliitto pitää asetuksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina

Euroopan komissio on 21.12.2016 tehnyt ehdotuksen otsikossa mainituksi asetukseksi. Ehdotuksen taustalla on pyrkimys ehkäistä ja torjua rikollisuutta tehostamalla rikoksista saatavan hyödyn jäädyttämistä ja menettämistä jäsenvaltioissa. Tarkoitus on edistää jäädyttämiseen ja menettämiseen liittyvien päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa jäsenvaltioiden välillä. Asianajajaliitto pitää tätä tavoitetta ja mainittuja keinoja tavoitteen saavuttamiseksi sinänsä kannatettavina.

Vastavuoroinen tunnustaminen edellyttää perus- ja ihmisoikeuksien noudattamisen turvaamista jäsenvaltioissa

Vastavuoroinen tunnustaminen on yksi Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön päämuoto. Kysymys on siitä, että jäsenvaltiot tunnustavat ja panevat täytäntöön toistensa päätökset sellaisinaan ja niiden aineellista sisältöä kyseenalaistamatta. Vastavuoroisen tunnustamisen edellytyksenä on, että jäsenvaltiot luottavat toisiinsa. Vastavuoroisen tunnustamisen hyväksymisen edellytyksenä on myös se, että kukin jäsenvaltio kunnioittaa ja noudattaa Euroopan unionin tunnustamia ja sen oikeuteen kuuluvia perus- ja ihmisoikeuksia.

Jäädyttämispäätösten epäsuhtaisuuteen liittyvät ongelmat

Vaikka asetus sääntelee kin jäsenvaltioiden viranomaisten toimintaa, jäädyttämis- ja konfiskaatiopäätöksen kohteena on aina kuitenkin yksittäinen henkilö. Tällöin on tärkeää varmistaa, ettei tällainen henkilö joudu vastavuoroisen tunnustamisen seurauksena kohtuuttomaan tilanteeseen, jossa myös hänen keinonsa kyseenalaistaa toisessa jäsenvaltiossa annetun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano täytäntöönpanovaltiossa olisivat epäasianmukaiset. Tähän liittyy myös täytäntöönpanovaltion mahdollisuus käyttää harkintavaltaa päätöksen tunnustamisessa ja täytäntöönpanossa.

Simonkatu 12 B 20
00100 Helsinki
Puhelin (09) 6866 120
Faksi (09) 6866 1299
info@asianajajaliitto.fi
www.asianajajaliitto.fi

Simonsgatan 12 B 20
00100 Helsingfors
Tel. +358 9 6866 120
Fax +358 9 6866 1299
info@advokatforbundet.fi
www.advokatforbundet.fi

Erityisesti jäädyttämispäätösten tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon saattaa tässä suhteessa liittyä ongelmia. Jäädyttämispäätöksen kohteena oleva omaisuus saattaa olla esimerkiksi epäsuhdassa siihen liittyvällä rikoksella aiheutettuun vahinkoon, mikäli päätöksen tehneen jäsenvaltion viranomainen ei ole noudattanut 13 artiklassa säädettävää oikeasuhtaisuusvaatimusta.

Käytännössä esimerkiksi päätöksen kohteen koko omaisuus voi olla jäädyttämispäätöksen kohteena, vaikka tosiasiallinen vahinko olisikin pieni. Täytäntöönpanovaltio joutuu kuitenkin tunnustamaan ja panemaan jäädyttämispäätöksen täytäntöön sellaisenaan. Se voi olla tekemättä näin vain, jos jokin 18 artiklan kriteereistä täyttyy.

Asianajajaliiton mielestä asetuksen valmistelussa olisi harkittava täytäntöönpanovaltion yksiselitteistä mahdollisuutta panna jäädyttämispäätös täytäntöön vain osittain esimerkiksi edellä mainitun kaltaisissa epäsuhtatilanteissa. Tällä hetkellä osittaisen täytäntöönpanon mahdollisuus käy ilmi asetuksen joistakin sanamuodoista (esimerkiksi 18 artiklan 2 kohdasta), mutta osittaisen täytäntöönpanon kriteerit jäänevät epäselviksi esimerkiksi asetusta tulkitsevan viranomaisen näkökulmasta. Päätösten kohteena olevien henkilöiden oikeusturvan kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että osittaisen täytäntöönpanon mahdollisuus ja kriteerit olisi säännelty tarkasti ja ennustettavasti. Asianajajaliiton käsityksen mukaan tällainen täytäntöönpanovaltion mahdollisuus ei olisi ristiriidassa vastavuoroiseen tunnustamiseen sinänsä elimellisesti liittyvän periaatteen kanssa, jonka mukaan toisten jäsenvaltioiden päätökset tunnustetaan ja pannaan täytäntöön sellaisinaan.

Edellä mainitun merkitystä korostaa se, että asetuksen 3 artiklan mukaiset kriteerit, joiden täyttyessä täytäntöönpanovaltion ei pidä tutkia teon kaksoisrangaistavuutta, ovat tosiasiassa varsin laajat eivätkä kovin tarkkarajaiset. Lisäksi merkitystä korostaa se, että asetuksessa ehdotetaan luovuttavaksi kaksoiskonfiskoitavuuden- tai jäädytettävyyden vaatimuksesta. Tästä voi tosiasiassa seurata, että jäädyttämispäätöksiä tunnustettaisiin ja pantaisiin täytäntöön tosiasiassa myös vähäpätöisissä asioissa, vaikka täytäntöönpanovaltion lainsäädäntö ei tällaista sallisi.

<u>Siviilioikeuden alueella väliaikaisten toimenpiteiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon on suhtauduttu varauksellisesti</u>

Asianajajaliiton käsityksen mukaan rikosoikeudellisten jäädyttämispäätösten tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon on aiheellista suhtautua harkiten myös sitä taustaa vasten, että jäsenvaltiot ovat Euroopan unionin muilla alueilla suhtautuneet varauksellisesti väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia koskevien *ex parte* -tuomioiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon jäsenvaltioiden välillä. Vaikka kyseessä ei ole jäädyttämispäätösten kanssa yhteismitallinen asia, kysymys on kuitenkin tosiasiassa samasta vastavuoroisen tunnustamisen instituutiosta.

Asetuksen käyttäminen säädösinstrumenttina on johdonmukaista

Asetuksen säätämisestä seuraisi, että voimassa olevien puitepäätösten sääntely siirrettäisiin asetukseen ja se olisi siten jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta. Asianajajaliiton käsityksen mukaan asetuksen käyttäminen säädösinstrumenttina olisi johdonmukaista sen kanssa, että Euroopan unionin muilla alueilla jäsenvaltioiden tuomioiden ja päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva sääntely on toteutettu asetuksin. Asetuksentasoinen sääntely voi myös edistää yhtenäisen tulkinta- ja soveltamiskäytännön syntymistä eri jäsenvaltiossa. Asetuksen suoran sovellettavuuden takia Asianajajaliitto kuitenkin korostaa asetuksen huolellista tarkastelua asian valmistelun jatkuessa.

Helsingissä 22. päivänä helmikuuta 2017

Eero Kärki
Asianajaja, varatuomari
Helsinki